

MODEL DE CONTABILITATE SPECIFIC ÎN CONDIȚIILE DE ACTIVITATE VENTURE: CARACTERISTICI ȘI PROBLEME ÎN IMPLEMENTAREA ACESTUIA

SPECIFICITY OF THE ACCOUNTING MODEL IN THE CONDITIONS OF VENTURE ACTIVITY: IT'S CHARACTERISTICS AND PROBLEMS OF IMPLEMENTATION

Irina GOLOCIALOVA, dr. ec., conf. univ., USM,

e-mail: monomah5@yandex.ru

Valentina MAIOR, masterand, USM,

e-mail: valentina.maior@gmail.com

Abstract. *The development and implementation of innovation became a priority as we transitioned towards an innovative economy. Due to significant risks which appeared at the investment stage - this activity is known as the "Venture Activity". The introduction of innovative ideas leads to excessive revenues. The patent owners, the private business sector and state funding bodies each pursue their own agenda, extent of implementation and have their own legal status. The status quo has determined the necessity of a particular funding mechanism. It is venture financing or investment. Venture financing (investment) requires particularly mechanism accounting of operations those related with the venture industry. The development of an appropriate model of operational accountancy is necessary to evaluate risk capital, human, organizational and investment capital. These concerns are dealt with in this article.*

The purpose of the research authors in this work has been: disclosed essence of venture financing; characterized stages of venture capital business; measurement of human capital of context methodology of International Financial Reporting Standards (IFRS).

Keywords: venture capital, venture financing, methodology of accounting, fair value, innovation activity, mechanism accounting.

Cod JEL. M41

Introducere. În epoca postindustrială, activitatea inovatoare constituie condiția determinantă pentru dezvoltarea unui stat, dat fiind că favorizează generarea unui efect pozitiv substanțial și crează o bază pentru realizarea unei game întregi de proiecte și programe sociale. Cu toate acestea, pentru ca o atare „*istorie de succes*” să devină realitate este necesară îndeplinirea unui șir de condiții, pe primul loc fiind existența ideii inovatoare cu potențialul de a se transforma într-o inovație. Alte condiții ar cuprinde: suficiența finanțării proiectului de dezvoltare și implementare a inovațiilor și selectarea celei mai eficiente modalități de gestionare a activității de inovare. Existența acestor condiții crează o situație favorabilă pentru apariția riscurilor, din acest motiv activitatea de inovare a obținut numele de *venture capital*. Condițiile satisfăcute alcătuiesc componentele activității de inovare, și anume: cercetarea științifică și dezvoltarea proiectului, producerea și comercializarea, finanțarea cu *venture capital*. Interesul statului în dezvoltarea activității *venture* se manifestă prin suportul oferit, lucru indicat explicit în actele strategice de dezvoltare.

În pofida faptului că la nivel internațional cadrul instituțional este clar structurat, în sistemul contabil *lipsește un mecanism unic de contabilitate a operațiunilor, precum și un mecanism de evaluare a obiectelor contabilității*, ce țin de activitatea *venture* și care se bazează pe conceptul de valoare justă. Această situație, duce la rândul său la o *lipsă de date fiabile în raportarea financiară* a rezultatelor obținute, care ar caracteriza gradul de participare a entităților economice în procesele de inovare. În sistemul de contabilitate a Republicii Moldova lipsește cu desăvârșire o noțiune de fond în sfera reprezentării operațiunilor care rezultă din activitatea *venture*. În

pofta faptului că în literatura economică sunt dezbătute diverse subiecte, și propuse viziuni teoretice și metode de contabilitate, problematica expusă mai sus rămâne nesoluționată. Spre urmare, este evidentă actualitatea subiectului *model de contabilitate specific în condițiile de activitate venture*, iar anumite aspecte ale acestui subiect vor fi expuse în conținutul de bază acestui articol.

Conținutul de bază. În prezent s-a format o idee clară a necesității trecerii la o economie a inovării ^[1], în care inovația reprezintă principala forță motrice a dezvoltării economice și sociale. Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii demonstrează un grad mai înalt de flexibilitate și predispoziție la inovare, astfel reprezentând un impuls activ al inovațiilor revoluționare și de optimizare [2, p. 28]. În pofida avantajelor sale, acest sector nu este în stare să asigure o diversificare a cercetărilor și a expertizei științifice, să concentreze resurse considerabile într-o anumită direcție, să dezvolte și să implementeze inovații cu capital intensiv, pentru că nu dispune de resurse financiare suficiente pentru a aduce proiectul inovativ (PI) la faza comercializării (acest proces necesită între 5 și 10 ani) și în consecință necesită finanțare suplimentară din partea sectorului privat și susținere din partea statului.

Deoarece activitatea de inovare presupune atât *istorii de succes* (progrese științifice și economice), cât și colapse, ea este clasificată ca și riscantă sau de tip *venture*; întreprinderile implicate în astfel de activități – întreprinderi cu capital de risc sau întreprinderi de *venture capital*, iar finanțarea acestor proiecte – finanțarea cu capital de risc sau cu *venture capital*. Posibilitatea obținerii unui excedent de profit din activitatea de inovare atrage după sine, la diferite etape de dezvoltare, investiții atât din interior cât și din exterior. În prezent, sub *venture capital* este înțeleasă activitatea de inovare îndreptată spre realizarea PI, crearea condițiilor și finanțarea PI sub formă de investiții în capitalul social al întreprinderilor cu potențial, fără garanții în scopul obținerii unor venituri înalte.

Tendența de promovare a activității cu *venture capital* este consacrată în strategiile de bază atât la nivelul comunităților internaționale, cât și la nivel național. Spre exemplu, Comisia Europeană (CE) a emis în 2008 *The Small Business Act pentru Europa*, în care este descris într-un mod elocvent rolul inovațiilor în creșterea economică și este determinat un rând de principii, printre care: crearea cadrului instituțional; facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la sursele de finanțare și dezvoltarea unui mediu de afaceri favorabil. În 2010 CE a aprobat o nouă strategie europeană de dezvoltare economică: *Europa 2020: o strategie pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii*, în care pentru o dezvoltare rapidă și atingerea obiectivelor prestabilite a fost aprobată o astfel de inițiativă emblematică ca o *Uniune a inovării*, cu scopul încurajării inovațiilor și facilitării condițiilor de finanțare a cercetărilor științifice [8]. Instrumentul de implementare a acestei strategii este Programul-cadru *Orizont 2020*, prin care este oferită susținere financiară cercetărilor de tip *venture* și inovațiilor capabile să producă noi progrese în sfera afacerilor. Această susținere financiară este realizată la orice etapă de dezvoltare a întreprinderii de *venture capital* sub două forme: *împrumuturi* companiilor inovatoare și *asociere în participație* (pachet de acțiuni) cu capital de risc.

Guvernul Republicii Moldova a aprobat la nivel național în 2012 *Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020*. Pe lângă acestea, a fost elaborat *Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018*, în care se stipulează asigurarea parcursului european în sfera afacerilor, îmbunătățirea climatului

¹ Noțiunea “Inovație” a fost introdusă de istoricul gândirii economice Josif Șumpeter, care leagă puternic inovația cu dezvoltarea economică

investițional pentru dezvoltarea businessului mic [4], la fel este ratificată *Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii*, care reprezintă parte a cadrului instituțional de dezvoltare a activității inovatoare, și mai este propus spre examinare și aprobare un proiect de lege cu referire la capitalul de venture.

În dezvoltarea și comercializarea PI sunt cointeresați atât investitorii interni și externi cât și statul, care are un rol reglementar și catalizator. Investitorii interni sunt deținătorii invențiilor, al capitalului inițial, iar cei externi sunt Business angels (Investitori providențiali), sectorul privat, statul. Finanțarea din partea fiecărui grup de investitori depinde de faza de dezvoltare la care se află PI-ul: la etapa de inițiere (seed, start-up) investitorii principali reprezintă deținătorii capitalului uman, autorii ideii, întreprinderile inovatoare și investitorii providențiali; la etapa dezvoltării (development expansion) companiei de venture se alătură și alți investitori, cum ar fi statul, fondurile – *venture*, sectorul privat de afaceri (companiile mari). Fiecare investitor urmărește propriile obiective: *cele interne* – contează în primul rând pe realizarea ideii, ocuparea unei noi nișe pe piață și obținerea cotei sale din capital, *cele exterioare* – se așteaptă la recuperarea investițiilor și la obținerea unui excedent de profit, *statul* vede avantajele economice în îmbunătățirea situației economice, stimularea ocupării forței de muncă și posibilitatea consolidării bugetului din contul obligațiilor fiscale. Această chestiune este dezvăluită pe larg în lucrare: [2, p. 47-52].

Este important de menționat, că investitorul cu capital de risc nu investește direct în producere, ci în capitalul statutar al companiei (pachetul de acțiuni sau partea socială), care nu poate fi retras din proprie inițiativă până la sfârșitul termenului stipulat în acordul de finanțare.

În funcție de tipul acestor obiective, fiecare dintre investitori se implică consecutiv la anumite etape în mecanismul finanțării cu capital de risc al PI. Scopul lui primar constă în consolidarea capacităților intelectuale și a resurselor financiare a investitorilor în sectorul real al economiei pentru organizarea afacerii și obținerea unui excedent de profit.

Evident, că acest mecanism specific de finanțare cu venture capital necesită *elaborarea unui model special pentru reprezentarea operațiunilor sale de executare*. Mai mult, luând în considerare că orice rezultat al activității întreprinderii este reflectat în raportul financiar, atunci în cazul funcționării mecanismului finanțării cu venture capital, exactitatea și corectitudinea raportului financiar obține o importanță deosebită. În acest context, deosebit de actuală poate fi considerată *problema evaluării bunurilor financiare* în cadrul executării operațiunilor de finanțare a PI, pentru că este necesar de estimat valoarea ideii inovatoare și a investițiilor cu capital de risc, de la care se prevăd beneficii economice pe termen lung, și ținând seama, că dreptul de proprietate este unul comun [7, c. 41].

În cadrul acestui articol în mod special se pune accentul pe faza de start-up al activității de tip *venture*, pentru că anume la etapa inițială de dezvoltare a PI se manifestă complicația principală în evaluarea inovației, ca și rezultat al demonstrării calității capitalului uman ^[2]. La faza de start-up al implementării activității venture, contribuția intelectuală al autorului ideii are o importanță primordială [6], și el trebuie inclus sub formă de capital uman în capitalul statutar la etapa formării sale. La această etapă se stabilește și forma juridică a viitoarei relații dintre deținătorul capitalului uman și investitorul cu venture capital. Din acest context este necesar de atras atenția asupra problemei evaluării și schemei raportării financiare a inovațiilor, ca și rezultat

² Capitalul uman – totalitate de capacități și cunoștințe obținute, deprinderii și inovații, utilizarea eficientă ale cărora contribuie la majorarea venitului și altor beneficii.

al investiției al capitalului uman în activitatea de tip *venture*, din perspectiva tendințelor moderne în metodologia contabilitate. Pentru elaborarea unui mecanism de contabilitate a operațiunilor în cadrul activității *venture*, este necesar de urmărit prevederile standardelor în vigoare. Este cazul de subliniat, că în baza normativă al sistemului contabilitate a RM până în prezent nu sunt definite dispozițiile, care ar acoperi și procesele inovatoare, și care nu ar fi contradictorii și ar servi scopurilor de dezvoltare a unei reprezentări transparente în raportarea financiară a progreselor științifice. Din acest motiv ne vom servi de Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Deși și aici lipsește un standard de bază care să reglementeze problematica raportării și contabilității în activitatea *venture*, cu toate acestea aceste întrebări pot fi rezolvate pe baza conceptului de măsurare a valorii juste.

Pentru a evalua capitalul uman la faza de start-up, în sistemul IFRS sunt acceptate două modele de estimare: I – pe baza modelului costului (IAS 38 “*Imobilizări necorporale*”), II – pe bază de venit (IFRS 2 „*Plata pe bază de acțiuni*”) [3]. Aplicarea fiecărui model de evaluare necesită un mecanism separat de reprezentare a operațiunilor legate de inovare. Pentru analiză în tabelul de mai jos mecanismul tradițional și cel propus pentru reprezentarea operațiunilor activităților *venture* pe baza comparării abordărilor existente în cadrul conceptului de evaluare după IFRS.

Tabelul 1. Mecanismul de contabilitate al operațiunilor legate de activitatea *venture* în context IFRS

Opțiuni	Reglementa Rea	Abordarea evaluării	Modelul de evaluare	Mecanismul de reprezentare al inovațiilor
tradițională	IAS 38	Modelul costului	Costul inițial	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La etapa de cercetare: Dt “Cheltuieli operaționale” Kt “Obligații” sau “Conturile cheltuielilor efectuate” ▪ La etapa de dezvoltare: Dt “Imobilizări necorporale” Kt “Obligații” sau “Conturile cheltuielilor efectuate”
propusă	IFRS 2	Modelul pe bază de venit	Binominală, Monte-Carlo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La faza inițială de formare a capitalului statutar: Dt “Imobilizări necorporale” Kt “Capital social”

Sursă: elaborat de autori în baza [1, p. 196-199].

În baza rezultatului studiului, concidem metoda estimării inovațiilor după costurile reale, propus în standardul IAS 38 nu ia în considerare contribuția capitalului uman drept un partener de afaceri cu drepturi depline asupra efectului economic al implementării inovației. În acest caz este exclus dreptul său de proprietate la deținerea a unei părți din afacere: finanțarea la faza de start-up a activității *venture* va fi înregistrată drept cheltuieli, iar autorul ideii este considerat doar un instrument de implementare a acesteia, remunerat pe bază de salariu, similar altor angajați care nu sunt inovatori în cadrul proiectului. Autorii articolului consideră această abordare lipsită de perspectivă în cazul activității *venture*. Aplicarea celei de-a doua opțiuni (propușe de către autori), pe baza dispozițiilor IFRS 2 permite să se ia în considerare conceptul valorii juste,

conform căreia este evaluat serviciul de inovare, oferit de către lucrător și prevede cota de participare a deținătorului capitalului uman în ulterioarele beneficii economice.

Concluzii. Activitatea de risc a apărut în urma sistemului de subsidare a activităților de cercetare. Din acest motiv principalii săi participanți sunt dezvoltatorul proiectului inovator, întreprinderile de venture capital și statul. Această nouă ramură de activitate are o serie de caracteristici, cea primordială fiind finanțarea cu venture capital. Ea are un impact asupra mecanismului de contabilitate al operațiunilor legate de activitatea venture și de alegerea metodei de evaluare – pe bază de valoare justă, ceea ce corespunde tendinței de bază a metodologiei contabilitate moderne. Luând în considerație actualitatea subiectului studiului, autorii acestui articol l-au realizat în câteva etape. În cadrul primei etape a fost descris succint cadrul instituțional al activității venture, inclusiv în RM. În continuare, în conformitate cu descrierea fazei de start-up al activității venture, este propus un mecanism de contabilitate al operațiunilor legate de inovații. În acest sens drept bază metodologică a fost considerat sistemul IFRS, care răspunde conceptului de valoare justă. Cu toate acestea, mai există un șir întreg de probleme, printre care la mod general – elaborarea unei metodologii de distribuire a beneficiilor economice în contextul alocării capitalului uman ca și parte a capitalului propriu al întreprinderii.

Bibliografie:

1. Țurcanu V., Golochalova, I. Raportarea financiară conform standardelor internaționale. Lucrare metodică și practică. Chișinău: ACAP, 2015, pp. 450
2. Цуркану В., Голочалова И. Государственная поддержка: проблемы признания и учета. В: Коллективна монографія «Розвиток системи бухгалтерського обліку. аналізу і контролю: інтегрований ракурс проблем»/Винницький фінансово-економічний університет – Житомир: «Рута», 2017, стр. 26-60
3. Standardele Internaționale de Raportare Financiară – modul de acces: <http://www.mf.gov.mf/ro/lwx/contabilitate/%C8%99>
4. Программа деятельности правительства РМ на 2016 – 2018 годы – modul de acces: <http://www.govmd/advanced-page-type/>
5. Стадии развития венчурной компании, этапы венчурного финансирования. – modul de acces: <http://www.progressive-management.com.ua>
6. Иванов Н. «Инновационное развитие в управлении человеческим капиталом». –modul de acces: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnoe-razvitie-v-upravlenii-chelovecheskim-kapitalom>
7. Golochalova I., Tsurcanu V. Some problems of capital measurement and accounting in innovative economy. В: Тезисы докладов Международной научной конференции «Развитие бухгалтерского учета, анализа и аудита субъектов совместного интереса. - Житомир, 2017. стр. 40-41, 0.15 с.а
8. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. – modul de acces: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET...>